UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA TEXNOLOGIK TA'LIM MASHG'ULOTLARINI O'TKAZISHDA FAOL O'QITISH METODLARIDAN FOYDALANISH

Isaqova Zuxra Rafikovna

Qo'qon DU, Texnologik ta'lim va kutubxonashunoslik kafedrasi dotsenti

E-mail: zuxraisaqova1@gmail.com,

Tel:+99890-550-16-05

DOI: ***https://doi.org/10.5281/zenodo.19828755***

Annotatsiya: *Maqolaning asosiy mazmuni dars jarayonida noan'anaviy metodlar qo'llanilganda, talabalarning axborotni eslab qolish ko'rsatkichining eng yuqori darajasi 30% ni tashkil etar ekan. Noan'anaviy metodlar qo'llanilganda esa, tinglovchilarning axborotlarni o'zlashtirish darajasi yanada ortib boradi. Shu maqsadni amalga oshirish ta'lim jarayonida foydalanmoqchi bo'lgan metodlarni tanlash vaqtida hisobga olish lozim bo'lgan ayrim jihatlar, har qanday ta'limning maqsadi - bilimni hamda uni amalda qo'llay bilish ko'nikmalari va malakalarini shakllantirish, shunga zarur shaxs sifatlari va ko'rsatmalarni ishlab chiqishdan iborat bo'lgan fikrlar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *noan'anaviy, sensorik, passiv tinglash, trener, metod, yo'naltiruvchi matn, ishbop o'yin, bahs-munozara, videousul.*

Аннотация: *Основное содержание статьи заключается в том, что при использовании в ходе урока нетрадиционных методов наивысший уровень запоминаемости информации учащихся составляет 30%. При использовании нетрадиционных методов повышается уровень усвоения информации аудиторией. Реализация этой цели, некоторые аспекты, которые следует учитывать при выборе методов, которые будут использоваться в образовательном процессе, целью любого образования является формирование знаний и умений и навыков их применения на практике, необходимых личностных качеств , и рекомендации представлены.*

Ключевые слова: *нетрадиционное, сенсорное, пассивное слушание, тренер, метод, инструктивный текст, деловая игра, дискуссия, видеометод.*

***Abstract**: The main content of the article is that when non-traditional methods are used in the course of the lesson, the highest level of information recall of students is 30%. When non-traditional methods are used, the audience's level of assimilation of information increases. Realization of this goal, some aspects that should be taken into account when choosing the methods to be used in the educational process, the goal of any education is the formation of knowledge and the skills and abilities to apply it in practice, the necessary personal qualities. and guidelines are presented.*

***Key words:** non-traditional, sensory, passive listening, trainer, method, instructional text, business game, discussion, video method.*

Kirish. Ta'lim texnologiya elementlarini tanlash va amalga oshirishda tinglovchilarning o'quv bilish faoliyatlarini e'tiborga olish lozim. Amaliyotdagi oddiy qoida shu haqda guvohlik beradiki, nazariy darsning dastlabki 20 daqiqasida talabalarga yangi bilimlarni berish amalga oshiriladi, keyin esa bahs-munozara, kichik guruhlarda ishlash va boshqa shu kabi noan'anaviy metodlarni amalga oshirish orqali berilgan bilim mustahkamlanishi lozim.

Har qanday holatda ham nazariy dars jarayonida, masalan faqat ma'ruza o'qiladigan vaqt 20 daqiqadan oshmasligi kerak.

Chunki o'rganishning dastlabki 20 daqiqasi eng samarali, 30 daqiqadan keyin esa o'rganishni davom ettirish motivatsiyasi tezda pasaya boshlaydi.

Bu hamma takliflar talabaning diqqatini uzoqroq vaqtgacha saqlab turishga xizmat qiladi.

Idrok qilish paytida qancha ko'p sensorik (sezgi) kanallardan foydalanilsa, esda olib qolingan bilimlarning miqdori va sifati shunchalik yuqori bo'ladi. Agar bilimlar faqat "ma'ruza"lar orqali (passiv tinglash yo'lida) berilgan bo'lsa, unda 3 kundan so'ng ularning faqat 25% ni eslash mumkin holos. Agar u ma'ruzalar o'qish (tinglash), namoyish va ko'rgazmali qilish (ko'rish, ushlab ko'rish va shu kabilar) orqali berilsa va shu to'g'risida bahslashilsa, unda 3 kundan so'ng 75% ini esga tushirish mumkin.

Metodlar. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari asosida auditoriya va auditoriyadan tashqari ishlarni tashkil qilishda talabalarning ijodkorlik faoliyatini texnologik ta'lim servis yo'nalishi Texnologiya fani asosida rivojlantirish metodlarini ishlab chiqilishi amalga oshirilgan tadqiqot ishining **dolzarbligini** belgilaydi. Agar bilimlarni idrok qilishda bir necha sensorik

kanallar birgalikda ishga solingan bo'lsa, ma'lumotlarning qisqa xotiradan uzoq xotiraga o'tish jarayoni tezlashadi, bu esa bilishning asosi bo'lib hisoblanadi.

Talabalarning o'zlashtirish darajasiga o'qitish metodlarining ta'sir darajasi:

1. Ma'ruza - eshitganimizning 5%.

2. O'qish - o'qiganimizning 10%.

3. Videousul, namoyish - ko'rganimizning 20%.

4. Tajribani namoyish qilish-ko'rgan va eshitganimizning 30%.

5. Bahs-munozara - muhokama qilganimizning 40%.

6. Mashqlar - o'qigan, yozgan, gapirganimizning 50%.

7. Ishbop o'yin, kichik guruhlarda ishlash, loyihalash - mustaqil o'qiganimizning, tahlil va muhokama qilganimizning, himoya va namoyish qilganimizning 75%.

8. Yo'naltiruvchi matn, muammoli vaziyat, boshqalarni o'qitish - mustaqil o'rganganimizning, tahlil va muhokama qilganimiz-ning, boshqalarni o'qitgan narsalarimizning 90%.

Natijalar

Yuqoridagi ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, dars jarayonida noan'anaviy metodlar qo'llanilganda, talabalarning axborotni eslab qolish ko'rsatkichining eng yuqori darajasi 30% ni tashkil etar ekan. Noan'anaviy metodlar qo'llanilganda esa, tinglovchilarning axborotlarni o'zlashtirish darajasi yanada ortib boradi.

Quyida ta'lim jarayonida foydalanmoqchi bo'lgan metodlarni tanlash vaqtida hisobga olish lozim bo'lgan ayrim jihatlarni ko'rib chiqamiz.

Har qanday ta'limning maqsadi - bilimni hamda uni amalda qo'llay bilish ko'nikmalari va malakalarini shakllantirish, shunga zarur shaxs sifatlari va ko'rsatmalarni ishlab chiqishdir.

Pedagogik texnologiyalar masalalari, muammolarini o'rganayotgan ilmiy tadqiqotchilar, amaliyotchilarning fikricha, pedagogik texnologiya-bu faqat axborot texnologiyasi bilan bog'liq,

hamda o'qitish jarayonida qo'llanishi zarur bo'lgan texnik vositalar, kompyuter, masofali o'qish yoki turli xil texnikalardan foydalanish deb belgilanadi.

Bizning fikrimizcha, pedagogik texnologiyaning eng asosiy negizi-bu trener va tinglovchining belgilangan maqsaddan kafolatlangan natijaga hamkorlikda erishishlari uchun tanlangan texnologiyalariga bog'liq deb hisoblaymiz, ya'ni o'qitish jarayonida, maqsad bo'yicha kafolatlangan natijaga erishishda qo'llaniladigan har-bir ta'lim texnologiyasi trener va tinglovchi o'rtasida hamkorlik faoliyatini tashkil eta olsa, har ikkalasi ijobiy natijaga erisha olsa, o'quv jarayonida tinglovchilar mustaqil fikrlay olsalar, ijodiy ishlay olsalar, izlansalar, tahlil eta olsalar, o'zlari xulosa qila olsalar, o'zlariga, guruhga, guruh esa ularga baho bera olsa, trener esa ularning bunday faoliyatlari uchun imkoniyat va sharoit yarata olsa, bizning fikrimizcha, ana shu, o'qitish jarayonining asosi hisoblanadi.

Har bir dars, mavzu, o'quv predmetining o'ziga xos texnologiyasi bor, ya'ni o'quv jarayonidagi pedagogik texnologiya-bu yakka tartibdagi jarayon bo'lib, u talabaning ehtiyojidan kelib chiqqan holda bir maqsadga yo'naltirilgan, oldindan loyihalashtirilgan va kafolatlangan natija berishga qaratilgan pedagogik jarayondir.

Bizning fikrimizcha, pedagogik texnologiyaning eng asosiy negizi-bu trener va tinglovchining belgilangan maqsaddan kafolatlangan natijaga hamkorlikda erishishlari uchun tanlangan texnologiyalariga bog'liq deb hisoblaymiz, ya'ni o'qitish jarayonida, maqsad bo'yicha kafolatlangan natijaga erishishda qo'llaniladigan har-bir ta'lim texnologiyasi trener va tinglovchi o'rtasida hamkorlik faoliyatini tashkil eta olsa, har ikkalasi ijobiy natijaga erisha olsa, o'quv jarayonida tinglovchilar mustaqil fikrlay olsalar, ijodiy ishlay olsalar, izlansalar, tahlil eta olsalar, o'zlari xulosa qila olsalar, o'zlariga, guruhga, guruh esa ularga baho bera olsa, trener esa ularning bunday faoliyatlari uchun imkoniyat va sharoit yarata olsa, bizning fikrimizcha, ana shu, o'qitish jarayonining asosi hisoblanadi.

Har bir dars, mavzu, o'quv predmetining o'ziga xos texnologiyasi bor, ya'ni o'quv jarayonidagi pedagogik texnologiya-bu yakka tartibdagi jarayon bo'lib, u talabaning ehtiyojidan kelib chiqqan holda bir maqsadga yo'naltirilgan, oldindan loyihalashtirilgan va kafolatlangan natija berishga qaratilgan pedagogik jarayondir.

Ushbu fikrimizni chizma holatida quyidagicha ifodalash mumkin:

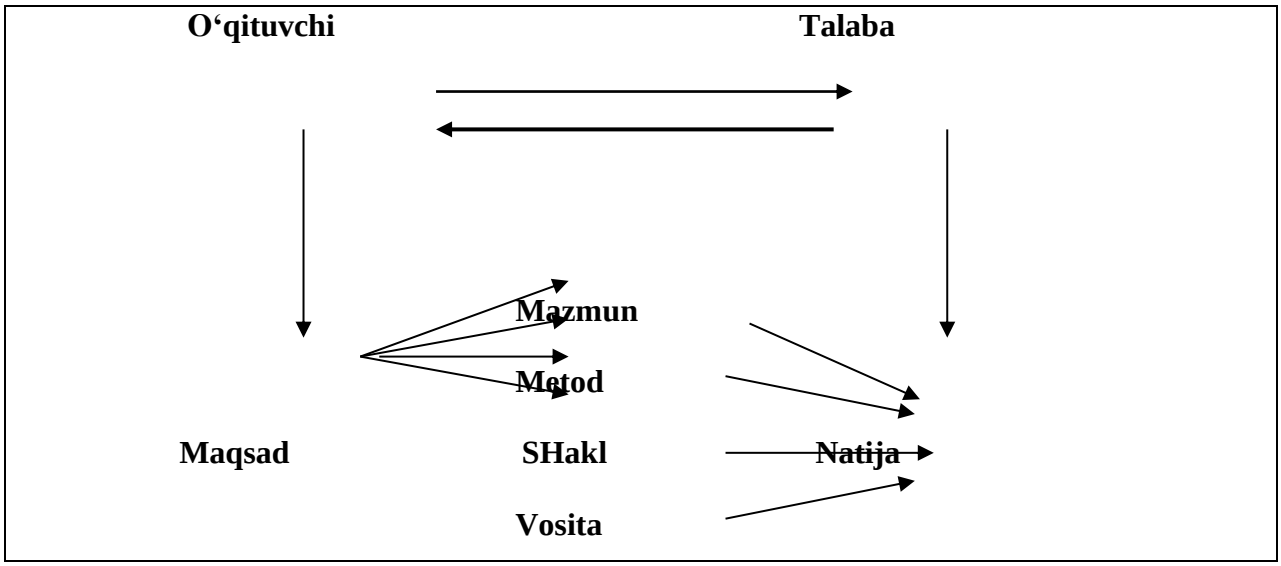

Yuqoridagi chizmadan ko'rinib turibdiki, maqsadni amalga oshishi va kafolatlangan natijaga erishish, ham trener, ham tinglovchining hamkorlikdagi faoliyati hamda ular qo'ygan maqsad, tanlagan mazmun, metod, shakl, vositaga, ya'ni texnologiyaga bog'liq. Trener va tinglovchining maqsaddan natijaga erishishida qanday texnologiyani tanlashlari ular ixtiyorida, chunki har ikkala tomonning asosiy maqsadi aniq natijaga erishishga qaratilgan. Bunda tinglovchilarning bilim saviyasi, guruh harakteri, sharoitga qarab ishlatiladigan texnologiya tanlanadi, masalan natijaga erishish uchun balki, kompьyuter bilan ishlash lozimdir, balki filьm, tarqatma material, chizma va plakatlar, turli adabiyotlar, axborot texnologiyasi kerak bo'lar. Bular barchasi trener va tinglovchiga bog'liq.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, bugungi kunda ta'limda pedagogik texnologiyalarning ilmiy ishlab chiqilishi va amaliy asoslanishi lozim. Zamonaviy kadr bo'lish uchun ta'lim texnologiyalarining barchasini, shu jumladan pedagogik komponentlarini chuqur o'rganib, tahlil qilish hamda pedagogik texnologiyalarni ta'lim tizimiga joriy qilish lozim.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Исакова, з. (2018). межпредметная преемственность средне-специального и высшего образования. актуальные научные исследования в современном мире, (12-4), 59-63.

2. rafikovna. raw materials of sewing materials: fiber types. open access repository 9 (11), 180-181 .2022

3. rafikovna conducting trainings based on the use of the "mental attack" method .neo science peer reviewed journal 4, 48-50 2022